

ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У МЕДИЧНИХ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Білецька В.В., Андрейко С.С.

vika.blondi@gmail.com

Медичний коледж Української медичної стоматологічної академії,
м. Полтава

Актуальність даної статті зумовлена необхідністю формування нової соціокультурної генерації інтелектуальної еліти в медико - фармацевтичній галузі, зважаючи на зростання в українському суспільстві негативних тенденцій, пов'язаних із процесами декультуризації та деструкції морально-етичних ідеалів та світоглядних орієнтирів сучасної молоді. Крім того, більшість студентів-медиків вважають непотрібним вивчення соціогуманітарних наук, адже вони, на їх думку, ніяк не пов'язані з медичною та фармацевтичною сферою, а отже не допомагають у формуванні професійних вмінь та навичок у даних областях. Така точка зору далека від розуміння реальних завдань, які виконують гуманітарні науки у підготовці майбутніх медиків та фармацевтів. В першу чергу вони покликані забезпечити, окрім механічного засвоєння інформації студентами, розвиток їх культури мислення, розширення словникового запасу для удосконалення взаємодії з соціумом, а також формування знань, пов'язаних із історією та культурою власного народу. Таким чином, однією з найактуальніших проблем діяльності медичних навчальних закладів є гармонійне поєднання гуманітарної підготовки майбутніх фахівців з їх професійним становленням.

Аналізом даної проблеми у вітчизняній історіографії займалися такі дослідники як О. Вознюк, Г. Воронка, Л. Зязюн, І. Козловська, І. Кузнєцова, І. Оніщенко, А. Романовський, Л. Яценко. Їх розвідки розглядають окремі аспекти процесу гуманізації та гуманітаризації медичної освіти серед яких: подолання технократизму засобами пізнавальної діяльності (С. Гончаренко, Г. Дегтярьова, І. Зязюн, А. Молчанова, Н. Ничкало та інші); професійної адаптації й науково-технічного прогресу (К.Беркита, Н. Лозинська); поєднання з диференціацією та індивідуалізацією навчально-виховного процесу (Т. Равчина, П. Сікорський, І. Унт).

Мета даної статті полягає в аналізі особливостей процесу викладання дисциплін гуманітарного циклу у медичних та фармацевтичних навчальних закладах.

Головні напрями діяльності вищої школи нині тісно пов'язані з тими процесами, які відбуваються в суспільстві. В умовах оновлення системи національної освіти перед вищою школою постали завдання демократизації навчально-виховного процесу, докорінних змін у підготовці майбутніх фахівців, вдосконалення педагогічної майстерності викладачів, звернення належної уваги на громадянське, національне, патріотичне виховання молоді, формування людини гармонійної, всебічно розвиненої тощо.[1, с. 198].

Саме потребам формування надзвичайно важливих якостей особистості, як громадянина України у висококваліфікованого фахівця, зокрема і в медичній галузі має відповідати гуманітарна освіта.

Методологічною основою гуманізації освіти є філософський принцип гуманізму, згідно з яким гуманізм – це змінювана з історією розвитку суспільства система поглядів, що визначає цінність людини як особистості, її право на свободу, щастя, розвиток і прояв своїх здібностей, яка вважає благо людини критерієм оцінки соціальних інститутів, а принципи рівності, справедливості, людяності – нормою стосунків між людьми. Принцип гуманізму ґрунтується на переконанні в безмежних можливостях людини, її здатності до вдосконалення, проголошенні людяності, почуття любові до інших, поваги до їхньої гідності [2, с. 325].

За словами дослідниці Л. Руденко, спрямування освіти на гуманізацію дає можливість молодому поколінню ознайомитись із науковими та культурними здобутками нації. Нині важливу роль відіграє зв'язок професійної підготовки з культурологічною підготовкою, яка сприяє розвитку культури мислення, формуванню професійної культури, впливає на поведінку та розвиток особистості. Гуманізація професійної освіти наголошує на становленні особистості фахівця та розвитку його духовності [5, с. 71].

Під час вивчення соціально-гуманітарних дисциплін студентам медичного профілю, за словами О. Ісаєвої, слід розвивати такі якості, як милосердя, толерантність, добропорядність і розуміння, які передбачають паритетні стосунки та особливий емоційний зв'язок між лікарем та пацієнтом. Саме соціально-гуманітарні дисципліни повинні забезпечити початковий рівень сформованості професійно-етичної культури студентів-медиків з подальшим імплементаванням її у професійну діяльність [2, с. 99]. Крім того, на думку вченої, основне завдання гуманітарної освіти у вишах полягає у необхідності навчити особу мислити, давати оцінку різноманітним та неоднозначним фактам професійної діяльності чи подіям у суспільстві. Також у процесі вивчення одного предмету слід здійснювати міжпредметну інтеграцію соціально-гуманітарних дисциплін, що забезпечить сприйняття навчального матеріалу студентами ґрунтовно, тобто як необхідної складової професійної, так і гуманітарної підготовки [2, с. 97].

Слід також зазначити, що актуалізація ролі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін студентів-медиків у вузах підтверджується справедливим твердженням науковця А. Романовського, який зазначав про те, що тільки гуманітарна підготовка здатна дати людині можливість зрозуміти складність та багаторівневість буття, поглибити її мислення, забезпечувати цілісність і системність світосприйняття, світорозуміння і світогляду [4, с. 133].

Власне соціально-гуманітарні дисципліни мають змістовний вплив на формування морально-етичних рис та передбачають подальший розвиток особистісних і професійних якостей студентів вищих медичних навчальних

зкладів. Крім того, вони забезпечують умови для самореалізації особистості у навчально-пізнавальній і виховній діяльності, що сприяють успіху в подальшій професійній практиці.

Також змістовне наповнення соціально-гуманітарних дисциплін повинне передбачати необхідні навички і компетенції для майбутнього фахівця сфери охорони здоров'я, які втілюватимуться поетапно у практичній діяльності навчального процесу. У майбутньому здобуті інтелектуальні знання, уміння і навички стануть важливим елементом системи практичної діяльності лікаря, а вміння використовувати належно сучасні нанотехнології зроблять послуги медицини більш перспективними, прозорими і доступними [2, с. 96].

Також О.Ісаєва наголошувала на тому, що соціально-гуманітарні науки передбачають не лише запам'ятовування матеріалу, а й сприяють розвитку здібностей думати, аналізувати, аргументувати власні рішення, що вважається базовим компонентом у навчанні студентів-медиків, де викладач виступає у ролі наставника чи корегувальника. Необхідно навчити студентів – майбутніх лікарів умінню знаходити необхідну інформацію і вміти її відтворювати та синтезувати.

Саме з молодших курсів слід мотивувати студентів брати на себе відповідальність, тобто прагнення до самоосвіти повинно бути визначальним для медичного працівника. Особливу увагу при викладанні соціально-гуманітарних дисциплін слід звертати на чітку взаємодію студентів з реальними життєвими ситуаціями та клінічними випадками, які майбутні медики повинні ретельно розбирати, систематизувати, аналізувати та робити вірні висновки з огляду на майбутню професію і взаємовідносини між людьми [2, с. 98].

З точки зору дослідниці Ю.Колісник-Гуменюк, у процесі навчання гуманітарних дисциплін майбутні медики повинні також працювати над удосконаленням комунікативного компонента, завдання якого полягає у формуванні особистості та розвитку її комунікативних властивостей шляхом вивчення мови, культури та звичаїв, знання яких впливає на взаєморозуміння у процесі спілкування. Студенти медичного профілю завжди задіяні у системі діяльності, спілкування з іншими людьми. Ступінь їхньої взаємодії залежить від змісту навчальної діяльності та від умов, у яких ця діяльність здійснюється. В основу здійснення ефективної комунікації покладається гуманізм, толерантність, повага до суверенності особистості, самоповага; неупереджене ставлення до співрозмовника і врахування його інтересів, саморефлексію комунікативних дій тощо [3, с. 327].

Таким чином, виходячи із усього вищезазначеного слід констатувати, що викладання циклу гуманітарних дисциплін у вищих медичних та фармацевтичних освітніх закладах має на меті виховання у студентів-медиків здатність до самоаналізу, самосвідомості, рефлексії до себе і навколишньої дійсності. Щоб стати високо кваліфікованим медичним працівником – у студента повинен переважати творчий підхід, уява, здатність швидко орієнтуватися у мінливих обставинах. Крім того, у нього має бути добре

розвинена інтуїція та креативність. Без вивчення предметів гуманітарного циклу, забезпечити формування цих якостей особистості на сучасному етапі розвитку освітньої галузі видається неможливим. Саме тому фахівці освітньої сфери кардинально переглядають навчальні програми з соціально-гуманітарних наук у медичних закладах, адже як відомо, життєвий принцип лікаря – бути й діяти тут і тепер – допомагає виживати пацієнтам у непростих повсякденних ситуаціях, що готує для них стресовий і перевантажений інформацією світ.

Література

1. Шутак Л., Навчук Г. Методологічні підходи до гуманітарної підготовки майбутніх медиків. Буковинський медичний вісник. 2014. том 18. №1(69). С. 198-201.
2. Ісаєва О. Значущість соціально-гуманітарної підготовки у медичних вишах. Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». 2017. №57. С. 93-101
3. Колісник-Гуменюк Ю. Роль гуманітарної підготовки у становленні професійних якостей майбутніх медиків. Освітологічний дискурс. 2015. №2. С. 324-329.
4. Романовський А. Психолого-педагогическая подготовка в свете концепции формирования гуманитарно-технической элиты. Харківська школа психології: спадок і сучасна наука. Харків : Вид-во ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2012. С. 129-139.
5. Руденко Л. Роль української філософської та культурологічної думки в розвитку національної ідеї. Львів : Вид-во Львів. край. т-ва «Рідна школа». 2007. Ч. 4. С. 71-80.